

I sag nr. 46:

Gramex

mod

Radio SLR (Stenløse Lokal Radio)

og

Sky FM

blev af nævnet angående vederlag for benyttelse af litterære og kunstneriske værker samt fotografier (Tvangslicensnævnet) den 8. maj 1991 afsagt sålydende

kendelse:

Ved kendelse af 10. april 1987 i en mellem Gramex og Sammenslutningen af lokale radio- og TV-stationer som mandatar for en række lokale radiofoniforetagender verserende tvist om størrelsen af vederlaget i henhold til ophavsretslovens § 47 bestemte Tvangslicensnævnet følgende:

"Det vederlag, de af sagen omfattede lokalradioer i medfør af ophavsretslovens § 47, jf. §§ 59 og 60, vil have at betale til Gramex, fastsættes således:

Lokalradioer med et dækningsområde på 50.000 indbyggere skal betale enten 50 øre pr. minut udsendelse af beskyttede fonogrammer, eller - i mangel af afgivet specifikation af denne fonogrambenyttelse - 30 øre pr. minut af den samlede sendetid af fonogrammer.

Ved dækningsområder mindre end, henholdsvis større end 50.000 indbyggere formindskes henholdsvis forøges beløbene proportionalt."

Efter en pristalsreguleringsbestemmelse fortsætter kendelsen således:

"Ved beregningen af dækningsgrundlaget skal der lægges vægt på det befolkningstal, som den pågældende radio efter alt foreliggende må antages at blive aflyttet af. Eventuelle tvister herom afgøres af nævnet. Afgiftsordningen fastsættes med virkning fra den 1. november 1986."

Efter afsigelsen af kendelsen opstod der mellem Gramex og en række lokalradioer tvist om, hvorledes dækningsområdet nærmere skulle bestemmes, idet Gramex gjorde gældende, at udgangspunktet er det faktiske indbyggertal i den eller de kommuner, for hvilke nærradioen har sendetilladelse ("sendeområdet"), mens lokalradioerne gjorde gældende, at det dækningsområde, der er grundlaget for beregning af det vederlag, som lokalradioerne skal erlægge til Gramex for offentlig fremførelse af fonogrammer, udgøres af det faktiske antal lyttere.

Denne tvist blev afgjort ved nævnets kendelse af 23. juni 1988, hvor nævnet fastlagde dækningsområdet for de af sagen omfattede syv lokalradioer. I begrundelsen for afgørelsen anførte nævnet bl.a.:

"Det afgørende for vederlagskravets beregning er omfanget af anvendelsen og fremførelsen af fonogrammerne, uden at det deri indgår, hvor mange der faktisk modtager udsendelsen.

En lokalradio må som udgangspunkt antages at henvende sig til befolkningen i det område, for hvilket den har sendetilladelse, og dens dækningsområde må derfor som udgangspunkt ansættes til indbyggertallet i dette område. Der kan imidlertid forekomme tilfælde, hvor en sådan opgørelse ikke vil forekomme rimelig. Eksempelvis kan der være tilfælde, hvor lokalradioens sendestyrke ikke tillader en tilfredsstillende dækning af hele sendeområdet

- eller omvendt rækker langt derudover, og der kan tænkes tilfælde, hvor en lokalradio har en holdning - religiøs, politisk eller af anden art - der medfører, at den af denne grund kun kan tænkes at have interesse for en begrænset del af sendeområdets indbyggere. Det er med henblik på sådanne mere principielle vurderinger, at det i nævnets kendelse af 10. april 1987 er udtalt, at der ved beregningen af dækningsgrundlaget skal lægges vægt på det befolkningstal, som den pågældende radio efter alt foreliggende må antages at blive aflyttet af. Det har derimod ikke været tanken med denne passus, at der skulle lægges vægt på lokalradioens faktiske lyttertall, heller ikke selv om dette begreb kunne defineres og måles på forsvarlig vis."

I en senere kendelse af 28. marts 1989 vedrørende bl.a. den københavnske lokalradio "The Voice" anførte Gramex, at man som udgangspunkt lægger vægt på indbyggertallet i den kommune, hvor lokalradioen har sendetilladelse ("sendeområdet"). I København og Frederiksberg kan sendeområderne imidlertid ikke afgrænses efter kommunegrænsen, og disse 2 kommuner må derfor behandles som ét sendeområde med 560.000 indbyggere. Til gengæld er det i dette område udgangspunktet for Gramex, at dækningsområdet ansættes til det halve indbyggertal - 280.000.

Dette tal kunne så nedsættes eller forhøjes efter de konkrete forhold.

Nævnet udtalte i kendelsen, at man kunne tiltræde det af Gramex valgte udgangspunkt, og man fastlagde dækningsområdet for "The Voice" til 280.000 indbyggere.

I en erklæring i henhold til ophavsretslovens § 47, angav Stenløse Lokal Radio lokalradioens dækningsområde til ca. 12.600 indbyggere, svarende til indbyggertallet i Stenløse kommune.

For kommunerne Slangerup (7.776 indbyggere), Ølstykke (13.475 indbyggere), Stenløse (12.588 indbyggere), Gundsø (12.492 indbyggere), Ledøje-Smørum (9.276 indbyggere), og Værløse (ca. 17.500 indbyggere) er der nedsat et fællesradionævn, der kan meddele

sendetilladelser til lokalradioer i området. I området findes 3 sendestationer:

En sender på 103,6 MHz, anbragt på Metalskolen i Jørlunde beliggende i Slangerup kommune ganske nær kommunegrænserne til Stenløse og Ølstykke kommuner, én sender på 92,7 MHz, anbragt på en sendemast ved Smørum bygade i Ledøje-Smørum kommune ret nær grænsen til Stenløse kommune, og én sender på 91,8 MHz i Værløse kommune, til hvilken sender der ikke for tiden er udstedt nogen sendetilladelse.

Den 21. september 1989 gav Fællesradionævnet Stenløse Lokal Radio en sendetilladelse fra senderne på 103,6 MHz og 92,7 MHz "beregnet for Stenløse kommune", og i en § 47-erklæring af 28. december 1989 angav Stenløse Lokal Radio igen dækningsområdet til ca. 12.600 indbyggere.

Den 20. april 1990 sendte Gramex Stenløse Lokal Radio en skrivelse, hvori man meddelte, at man var nået frem til et dækningsområde på 55.000 indbyggere ved at sammenlægge indbyggertallene pr. 1. januar 1990 for Slangerup, Ølstykke, Stenløse, Gundsø og Ledøje-Smørum kommuner.

Fællesradionævnet meddelte i skrivelse af 4. juli 1990 Stenløse Lokal Radio, at senderen på 92,7 MHz primært dækkede Ledøje-Smørum samt en del af Gundsø kommuner, og at senderen på 103,6 MHz primært dækkede Stenløse, Ølstykke, Slangerup samt en del af Gundsø kommunen.

Den 4. september 1990 afslog Fællesradionævnet et andragende fra Stenløse Lokal Radio om flytning af 103,6 MHz senderen fra Metalskolen i Jørlunde til Sandbjergskolen i Stenløse by i den sydvestlige del af Stenløse kommune.

I skrivelse af 27. september 1990 fra Stenløse Lokal Radio til Gramex fastholdt lokalradioen, at dækningsområdet var 12.600 indbyggere, idet det afgørende efter Tvangslicensnævnets praksis var indbyggertallet i det område, for hvilket man havde sendetilladel-

se, medens det normalt var uden betydning, at lokalradioen muligt kunne aflyttes uden for sendeområdet.

Gramex fastholdt i skrivelse af 1. oktober 1990, at dækningsområdet var 55.600 indbyggere.

Den 25. oktober 1990 sendte Fællesradionævnet lokalradioen Sky FM, der har samme adresse som Stenløse Lokal Radio, en skrivelse, der bl.a. omhandlede et ønske fra Sky FM om flytning af 92,7 MHz senderen.

Ved klageskrift af 16. november 1990 til Tvangslicensnævnet har Gramex påstået Stenløse Lokal Radio tilpligtet at anerkende, at det dækningsområde, der er grundlaget for beregningen af det vederlag, som Stenløse Lokal Radio skal erlægge til Gramex for offentlig fremførelse af fonogrammer i medfør af ophavsretslovens § 47, udgøres af i alt 55.600 indbyggere i radioens sendeområde (Ledøje-Smørum, Gundsø, Slangerup, Stenløse og Ølstykke kommuner).

Subsidært har Gramex påstået Stenløse Lokal Radio tilpligtet at anerkende et dækningsområde på 46.600 indbyggere svarende til indbyggertallet i de nysnævnte kommuner bortset fra Ledøje-Smørum.

Ved klageskrift af 9. januar 1991 har Gramex påny indklaget Stenløse Lokal Radio og tillige indklaget lokalradioen Sky FM. Over for begge har Gramex nedlagt samme påstand som ovenfor gengivet.

I svarskrift af 28. december 1990 har Stenløse Lokal Radio påstået Gramex tilpligtet at anerkende, at lokalradioens dækningsområde udgør

principalt 12.588 indbyggere svarende til indbyggertallet i Stenløse kommune, subsidiært 13.022 indbyggere svarende til halvdelen af indbyggertallet i Stenløse og Ølstykke kommuner og mest subsidiært 23.300 indbyggere svarende til halvdelen af indbyggertallet i Stenløse, Ølstykke, Gundsø og Slangerup kommuner.

Lokalradioen Sky FM har ikke afgivet noget indlæg i sagen og har ikke givet møde ved den mundtlige forhandling i sagen den 4. februar 1991.

Ved denne forhandling gav Lars Frederiksen og Morten Frederiksen møde for Stenløse Lokal Radio.

Med hensyn til Sky FM har Gramex i klageskrift af 16. november 1990 anført, at Stenløse Lokal Radio efter oplysninger fra Fællesradionævnet har skiftet navn til Sky FM og fået fornyet sendetilladelse den 23. oktober 1990. Den har sammen med en nyetableret radio "Lokalradioen" opnået en udvidelse af sendetiden til i alt 66 timer ugentlig for de to stationer.

Stenløse Lokal Radio har i svarskrift anført, at Sky FM er en ny lokalradio i Stenløse-området med bl.a. ny bestyrelse i forhold til Stenløse Lokal Radio, der er nedlagt pr. 25. november 1990, da Sky FM startede.

Vedrørende Sky FM har Lars Frederiksen under den mundtlige forhandling oplyst, at han ved, at Sky FM har modtaget klageskriftet af 9. januar 1991 og indkaldelse til forhandlingen den 4. februar 1991.

Efter det således oplyste, finder nævnet det ubetænkeligt at beslutte, at afgørelsen i sagen også skal omfatte Sky FM.

Til støtte for sine påstande har Gramex nærmere anført, at man ikke kan lægge Fællesradionævnets formelle afgrænsning af sendeområdet til grund, når forholdet er det, at der reelt er givet sendetilladelse til et langt større område.

Lokalradioens udsendelser kan faktisk modtages i hele det af påstanden omfattede område, og indholdsmæssigt er lokalradioen en almindelig kommerciel musikradio med reklame, der på ingen måde har søgt at godtgøre, at dens programflade indholdsmæssigt særligt er rettet til borgerne i Stenløse kommune.

I forhold til Gramex bør begrænsningen af sendetilladelsen til Stenløse kommune være uden nogen som helst betydning. Der skal betales efter indbyggertallet i det reelle sendeområde.

Såfremt det kan dokumenteres, at lokalradioen ingen som helst interesse har i Ledøje-Smørum kommune, men er blevet "tvunget" til at medtage dette område, vil Gramex kunne acceptere en tilsvarende begrænsning af dækningsområdet, jf. den subsidiære påstand.

Den foreslåede halvering af dækningsområdets indbyggertal i lokalradioens subsidiære påstande må afvises. Den hidrører fra praksis i København-Frederiksberg og skyldes, at Gramex har skønnet, at kun halvdelen af dette områdes indbyggere normalt vil kunne modtage en lokalradios udsendelser i rimelig god kvalitet. Noget tilsvarende gør sig imidlertid ikke gældende i det i denne sag omhandlede område.

Stenløse Lokal Radio har over for det anførte gjort gældende, at man kun er interesseret i sendetilladelse for Stenløse kommune. For at kunne aflyttes rimeligt godt i hele denne kommune er det imidlertid nødvendigt at sende fra såvel 103,6 MHz senderen som 92,7 MHz senderen. Derfor kan lokalradioen rent faktisk aflyttes i et større område end kommunen, men det er en uønsket sidevirkning, som ikke bør tillægges betydning.

Betalingsforpligtelsen bør hvile på et objektivi grundlag, og det er sendetilladelsens afgrænsning af sendeområdet. Tvangslicensnævnet har jo også tidligere udtalt, at man som udgangspunkt lægger vægt på indbyggertallet i den kommune, hvor lokalradioen har sendetilladelse.

Med hensyn til sine subsidiære påstande har Stenløse Lokal Radio anført, at vil man gå ud over sendeområdet, Stenløse kommune, bør den i Hovedstadsområdet praktiserede halveringsregel finde tilsvarende anvendelse.

Nævnet skal udtale:

Som omtalt i nævnets kendelse af 23. juni 1988 må en lokalradio som udgangspunkt antages at henvende sig til befolkningen i det område, for hvilket den har sendetilladelse, og dens dækningsområde må derfor som udgangspunkt ansættes til indbyggertallet i dette område. Nævnet omtaler herefter, at der må gøres undtagelse fra denne regel bl.a. i tilfælde, hvor lokalradioens sendestyrke rækker langt ud over det område, for hvilket der er meddelt sendetilladelse.

I nærværende tilfælde er tilladelsen meddelt af et fællesradionavn, hvis kompetence ud over Stenløse kommune omfatter fem andre kommuner, herunder alle de af Gramex' påstande omfattede kommuner. Tilladelsen er vel alene givet for Stenløse kommune, men den tillader benyttelse af sendestationer, der må antages at muliggøre rimelige modtageforhold for indbyggerne i de i Gramex' påstande anførte øvrige kommuner, der ligesom Stenløse kommune ligger i Fællesradionavnets kompetenceområde.

I et sådant tilfælde bør dækningsområdet ikke begrænses til sendeområdet, Stenløse kommune, men må omfatte de dele af Fællesradionavnets kompetenceområde, hvor sendetilladelsen giver rimelige modtageforhold. En begrænsning af dækningsområdet til Stenløse kommune måtte her forudsætte, at Stenløse Lokal Radio godtgjorde, at dens programflade var så snævert knyttet til Stenløse kommune, at udsendelserne ikke kunne antages at have almindelig interesse for indbyggerne i Fællesradionavnets kompetenceområde. Noget sådant er ikke godtgjort. Det må tværtimod antages, at Stenløse Lokal Radio - og Sky FM - er bredt dækkende, kommercielt drevne lokalradioer med udstrakt anvendelse af populærmusik.

Der er heller intet grundlag tilvejebragt for at undtage Ledøje-Smørum kommune fra dækningsområdet som omhandlet i Gramex' subsidiære påstand.

Herefter tages klagerens principale påstand til følge.

Thi bestemmes:

Stenløse Lokal Radio og Sky FM bør anerkende, at det dækningsområde, der er grundlaget for beregningen af det vederlag, som Stenløse Lokal Radio og Sky FM skal erlægge til Gramex for offentlig fremførelse af fonogrammer i medfør af ophavsretslovens § 47, udgøres af i alt 55.600 indbyggere i radioernes sendeområde (Ledøje-Smørum, Gundsø, Slangstrup, Stenløse og Ølstykke kommuner).

Jørgen Pedersen

Poul Høeg

Lise Østerborg